

На основу члана 22. став 1. и члана 24. став 2. Закона о признавању новостворених, одобравању увођења у производњу страних и заштити сорти пољопривредног и шумског биља („Службени лист СФРЈ“, бр 38/80), Савезни комитет за пољопривреду прописује

ПРАВИЛНИК

О ЈЕДИНСТВЕНОЈ МЕТОДИ ЗА ИСПИТИВАЊЕ СОРТИ ЛИШЋАРСКОГ ШУМСКОГ БИЉА НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ И У ЛАБОРАТОРИЈИ И ЈЕДИНСТВЕНОЈ МЕТОДИ ЗА ОБРАДУ РЕЗУЛТАТА ИСПИТИВАЊА ДОБИЈЕНИХ НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ И У ЛАБОРАТОРИЈИ

„Службени лист СФРЈ“, број 9 од 10. II 1989.

Члан 1.

Овим правилником прописују се јединствена метода за испитивање сорти лишћарског шумског биља (у даљем тексту: сорте) на огледном пољу и у лабораторији и јединствена метода за обраду резултата испитивања добијених на огледном пољу и у лабораторији, ради признавања новостворених, односно одобравања увођења у производњу страних сорти лишћарског шумског биља у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији.

I. ИСПИТИВАЊЕ СОРТИ НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ

Члан 2.

Сорте се испитују на огледном пољу на најмање два локалитета у производним подручјима.

Члан 3.

Испитивање сорти на огледном пољу врши се по методи случајног распореда сорти (блок-систем), са бројем понављања зависно од броја сорти, и то 12 понављања ако се у огледном пољу испитују две сорте, осам понављања ако се испитују три сорте, шест понављања ако се испитују четири сорте и пет понављања ако се испитује пет и више сорти.

Извођач огледа испитује сорте по плану размештаја сорти под шифрама у блок-систему.

Број биљака на огледном пољу не може бити мањи од 20, а размак садње између редова и биљака у реду мора да износи 1 m. Као заштитни појас око огледног поља морају се садити два реда стандардне сорте, на истом размаку.

Члан 4.

Земљиште за огледно поље треба да буде уједначено по конфигурацији и физичким и хемијским особинама и не сме бити заражено биљним болестима и штеточинама.

Члан 5.

Садни материјал испитиваних и стандардних сорти мора бити здрав и исте старости и квалитета.

Испитиване и стандардне сорте припремају се за садњу и саде на исти начин и у оптималном року, зависно од биљне врсте и производног подручја.

При испитивању сорти примењује се одговарајућа савремена технологија узгоја лишћарског шумског биља.

Члан 6.

У току испитивања сорти на огледном пољу утврђује се висински, дебљински и запремински прираст, као и број биљака у понављању.

Висински прираст изражава се у метрима, дебљински у милиметрима, а запремински у кубним метрима, по понављањима, односно на хектар.

Прираст се мери на крају вегетационог периода, прве и последње године испитивања.

Висински прираст мери се од врата до врха биљке, а дебљински прираст се утврђује на основу пречника измереног на врату биљке, све док висина не пређе два метра од земље, кад се пречник мери на висини 1,3 m од земље.

Члан 7.

У току испитивања сорти на огледном пољу, извођач огледа оцењује правост и дебљину грана следећим оценама:

1) за правост гране: 1 – потпуно права; 2 – једнострана закривљеност; 3 – вишеструка закривљеност:

2) за дебљину гране: 1 – танка до 4 cm; 2 – средња од 4 до 7 cm; 3 – дебела преко 7 cm.

Члан 8.

У току испитивања сорти на огледном пољу прати се појава биљних болести и штеточина и оцењује отпорност према тим болестима и штеточинама и степен њиховог присуства, и то:

1) отпорност, односно осетљивост сорти на одређене болести и штеточине, према предлогу ствараоца сорте, утврђује се у експерименталним условима, и то за:

- *Endothia parasitica*, код питомог кестена,
- *Ceratocystis Ulmi*, код брестова.

Отпорност, односно осетљивост утврђује се у експерименталним или пољским условима, без спровођења мера хемијске заштите, а да су при том постојали услови за инфекцију, односно напад;

2) степен присуства утврђује се за следеће биљне болести и штеточине:

- *Nectria galligena* bres – *Fagus moesiaca*;
- *Apiognomonia Errabunda* (rob) – *Fagus Sylvatica*;
- *Microsphaera Alphitoides* – *Quercus* врсте;
- *Rosellinia quercina* Hartig – *Quercus* врсте;
- *Tortix viridana* – каснолистајући храстови;
- *Verticillium Albo-Atrum* Reinke – *Acer* врсте;
- *Guignardia Aesculi* (Peck) – *Aesculus* врсте;
- *Ceratosystis Ulmi* (Buism) – *Ulmus* врсте;
- *Scolytidea* (Sipci) – *Ulmus* врсте;
- *Endothia parasitica* (Murr) – *Castanea* врсте;
- *Gnomonia Tilcae* (kleb) – *Tilia* врсте;
- *Noctria Galligena* – *Tilia* врсте;
- *Acarina* (Akari Grinie) – *Tilia* врсте;
- *Venturia Fraxini* Aderh – *Fraxinus* врста;
- *Gnomonia veneta* *Corytucha ciliata* – *Platanus* врсте;

3) појава осталих болести и штеточина и степен њиховог присуства региструју се.

Отпорност, односно осетљивост испитиване сорте и степен присуства болести и штеточина оцењују се оценама од 1 до 9, с тим што оцене значе:

1 – сорта није подложна нападу болести и штеточина, нема симптоме болести и штеточина – степен оштећења 0%;

2 – сорта толерантна, болести и штеточине (навести које) утврђене у траговима – степен оштећења до 2%;

3 – сорта подложна болестима и штеточинама (навести којим), напад слаб – степен оштећења 2,1 – 5%;

4 – сорта слабо осетљива на болести и штеточине(навести које), напад уочљив – степен оштећења 5,1 – 10%;

5 – сорта средње осетљива на болести и штеточине(навести које), напад средњи – степен оштећења 10,1 – 20%;

6 – сорта осетљива на болести и штеточине (навести које), напад изражен – степен оштећења 20,1 – 40%;

7 – сорта јако осетљива на болести и штеточине (навести које), напад јак – степен оштећења 40,1 – 60%;

8 – сорта врло осетљива на болести и штеточине (навести које), напад врло јак – степен оштећења 60,1 – 80%;

9 – сорта изузетно осетљива на болести и штеточине (навести које), напад изузетно јак – степен оштећења преко 80,1%.

Под степеном присуства болести и штеточина подразумева се процент оштећења биљака или процент оштећења биљних делова или број штетних организама на делу биљке, на целој биљци или на површини од 1 m², зависно од специфичности појављивања одређених биљних болести и штеточина.

Оштећења дебла, грана и избојака од абиотичких фактора (мраз, ветар, снег) прате се, евидентирају и оцењују описно, и то као слабо, средње и јако.

Члан 9.

Ако је у време испитивања сорти у два или више понављања преживело мање од 80% стабала испитиваних сорти, добијени резултати сматрају се неупотребљивим.

II. ИСПИТИВАЊЕ СОРТИ У ЛАБОРАТОРИЈИ

Члан 10.

При испитивању сорти у лабораторији утврђују се: специфична тежина, дужина и дебљина влаканаца.

Лабораторијска испитивања сорти врше се на просечном узорку свих понављања са једног локалитета, у последњој години испитивања.

III. ОБРАДА РЕЗУЛТАТА ДОБИЈЕНИХ ИСПИТИВАЊЕМ СОРТИ НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ И У ЛАБОРАТОРИЈИ

Члан 11.

Резултати испитивања сорти обрађују се методом анализе варијансе и LSD теста за ниво ризика од 5% и 1%, за својства висинског, дебљинског и запреминског прираста.

При испитивању правости дебла, дебљине грана и осетљивости на абиотичке факторе израчунавају се аритметичка средина и коефицијент варијације.

Резултати испитивања сорти по локалитетима, као и по годинама, обрађују се преко двофакторијалног огледа, а по локалитетима и

годинама заједно преко трофакторијалног огледа по плану потпуно случајног блок-система.

Оцена значајности резултата испитивања између сорти, локалитета и година и њихове интеракције добија се на основу анализе варијансе и LSD теста за ниво ризика од 5% и 1%.

За сва обележја за која се израчунавају просеци и коефицијенти варијације резултати се обрађују тако што се после завршетка испитивања израчунавају просек и коефицијент варијације за сваку годину и сваки локалитет посебно и за све године и све локалитете заједно.

Члан 12.

У току испитивања сорти извођач огледа евидентира опште податке о испитивању сорти, резултате прираста испитиваних сорти, резултате испитивања квалитета сорти, резултате испитивања сорти на отпорност, односно осетљивост на болести и штеточине, резултате испитивања сорти у лабораторији и метеоролошке податке најближе метеоролошке станице.

Подаци из става 1. овог члана евидентирају се на обрасцима 1 до 6, који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

Извођач огледа обавезан је да по један примерак образаца из става 2. овог члана трајно чува.

Члан 13.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ“.

Бр 2730/4

1. децембра 1988. године

Београд

Председник Савезног
комитета за пољопривреду,
Сава Вујков, с.р.

Образац 1

(назив организације удруженог рада која врши
испитивање сорте – извођача огледа)

ОПШТИ ПОДАЦИ О ИСПИТИВАНОЈ СОРТИ

1. Назив лишћарске културе

2. Назив испитиване сорте

3. Назив огледног поља

4. Назив локалитета

5. Тип земљишта

6. Надморска висина

7. Положај и нагиб земљишта

8. Припрема земљишта

9. Површина огледног поља

10. Размак између редова

11. Број засађених биљака на парцели испитиване сорте

12. Број засађених биљака на парцели стандардне сорте

13. Број успешних биљака на парцели испитиване сорте

14. Број успешних биљака на парцели стандардне сорте

15. Број понављања

16. Врста сетве – садње

17. Нега:

а) количина ђубрива по годинама и укупно

б) окопавање и прашење и учесталост, по годинама

в) заштита огледног поља од дивљачи, стоке, пожара и човека

18. Начина садње

19. Година садње и година завршеног испитивања

Руководилац организације
удруженог рада која врши испитивање,

Образац 2

(назив организације удруженог рада која врши
испитивање сорте – извођача огледа)

РЕЗУЛТАТИ ИСПИТИВАЊА ПРИРАСТА СОРТЕ

1. Назив културе

2. Назив испитиване сорте

3. Година испитивања

4. Назив огледног поља

5. Назив локалитета

Прираст

Назив испитиване сорте висински дебљински запремински

– понављања у m у mm у m³

Руководилац организације

удруженог рада која врши испитивање,

Образац 3

(назив организације удруженог рада која врши
испитивање сорте – извођача огледа)

РЕЗУЛТАТИ ИСПИТИВАЊА КВАЛИТЕТА СОРТЕ

1. Назив културе

2. Назив испитиване сорте

3. Година испитивања

4. Назив огледног поља

5. Назив локалитета

Квалитет

Назив испитиване сорте правост дебљина
– понављања грана

Руководилац организације
удруженог рада која врши испитивање,

Образац 4

(назив организације удруженог рада која врши
испитивање сорте – извођача огледа)

РЕЗУЛТАТИ ИСПИТИВАЊА СОРТИ ЛИШЋАРСКОГ ШУМСКОГ БИЉА НА
ОТПОРНОСТ, ОДНОСНО ОСЕТЉИВОСТ И СТЕПЕН ПРИСУСТВА БОЛЕСТИ
И ШТЕТОЧИНА

1. Назив културе

2. Назив испитиване сорте

3. Година испитивања

4. Назив огледног поља

5. Назив локалитета

Болести и штеточине Резултати испитивања Интензитет НАПОМЕНА**
отпорности сорте у напада у
експерименталним пољу*
условима

1. Испитивање отпорности на:

Endothia parasitica

Ceratocystis Ulmi

2. Утврђивање степена присуства:

Nectria galligena bres

Apiognomonia Errabunda (rob)

Mitrosphaera Alphitoides

Rosellinia quercina

Hartig

Tortrix viridana

Verticilium Albo-Atrum

Reinke

Guignardia Aesculi (Peck)

Ceratosystis Ulmi (Buism)

Scolytidea (Sipci)

Endothia parasitica (Murr)

Gnomonia Tiliae (Kleb)

Noctria Galligena

Acarina (Akari Grinie)

Venturia Fraxini Aderh

Gnomonia veneta Corytucha ciliata

3. Остале биљне болести и штеточине:

–

–

*) Оцењивање се врши оценама од 1 до 9 према критеријумима из члана 8. овог правилника, у периоду најинтензивнијег испољавања болести и штеточина.

**) Извођач огледа на пољу уноси у Напомену своја запажања о отпорности, односно осетљивости сорте на одређене биљне болести и штеточине.

Руководилац организације
удруженог рада која врши испитивање,

Образац 5

(назив организације удруженог рада која врши
испитивање сорте – извођача огледа)

РЕЗУЛТАТИ ИСПИТИВАЊА СОРТЕ У ЛАБОРАТОРИЈИ

1. Назив културе

2. Назив испитиване сорте

3. Година испитивања

4. Назив огледног поља

5. Назив локалитета

Резултати испитивања сорте

Назив испитиване сорте специфична дебљина дужина

– понављања тежина, влаканаца, влаканаца,

у kg у mm у mm

Руководилац организације
удруженог рада која врши испитивање,

Образац 6

(назив организације удруженог рада која врши
испитивање сорте – извођача огледа)

МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ НАЈБЛИЖЕ МЕТЕОРОЛОШКЕ СТАНИЦЕ

Година

Место осматрања

МЕСЕЦ Температура Мраз, Падавине, Број суначних

минимална први у мт дана

максимална последњи

средња

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

Руководилац организације
удруженог рада која врши испитивање,
